

Nr 476

Av herr Hagberg m. fl., *angående ramen för det militära försvaret m. m.*

(Lika lydande med motion nr 398 i Första kammaren)

I IV huvudtiteln begär försvarsministern riksdagens yttrande »rörande ramen för det militära försvaret m. m.». Ramen kan samtidigt fixeras till 3 919,1 miljoner kronor på drift- och kapitalbudgeten, 92 milj. kr. på civilt försvaret, cirka 200 milj. kr. på de militära pensionerna, summa 4 211 milj. kr., jämte under andra huvudtitlar instoppade anslag av mer eller mindre utpräglad militär karaktär. Ramen innebär vidare att varje år skall 2,5 % ökning ske på utgifter under drift- och kapitalbudgeten för s. k. teknisk utveckling jämte kompensation för löne- och prisstegringar. Ramen som tills vidare skall gälla i fyra budgetår innebär i realiteten en årlig ökning av militärutgifterna med cirka 200 milj. kr. Enligt detta blir de samlade militärutgifterna för de närmaste fyra åren 17 miljarder kronor, varjämte de årliga utgifterna redan 1967 överskrider fem miljarder kronor.

Den föreslagna ramen innebär en obetydlig nedprutning av den militära ledningens anspråk. Nedprutningen gäller även anspråket 3,5 % årlig ökning av militärutgifterna för teknisk utveckling. ÖB-kravet om svenska atomvapen har inte heller tagits med i ramen, medan däremot de största anslagen för den militära forskningsanstalten utnyttjas för atomvapenforskning. Om karaktären av denna s. k. skyddsforskning heter det i den socialdemokratiska studiekommitténs rapport för något år sedan:

Det är oundvikligt att upplysningar av värde för en eventuell svensk tillverkning av atomvapen framkommer som en biprodukt av skyddsforskningen. Över huvud taget är det knappast möjligt att dra upp en skarp gräns mellan å ena sidan skyddsforskning och å andra sidan forskning med sikte på konstruktion av atomvapen.

Det är meningen att riksdagen redan nästa år skall ta ställning till frågan om de atomvapen vilkas konstruktion nu utforskas och skall införlivas med den svenska krigsmakten.

I ramen ingår naturligtvis även den strategiska studien och målsättningen. Den strategiska studien utgår från att Sverige kan komma i ett hotfullt läge både i samband med begränsade krig och i ett storkrig. Det svenska territoriet anses utgöra en lockelse för både »öst» och »väst». Vid ett tänkt

angrepp från »öst» skulle Sverige kunna påräkna hjälp från »väst», om vårt land verkligen har vilja och förmåga att bita ifrån sig ordentligt. Denna traditionella uppläggning av frågan har utnyttjats av den amerikanske kommentatorn Pearson för en karakteristik, som återgetts i den uppmärksammade skriften »Vi och Västeuropa» av Gunnar Myrdal m. fl.

Politiskt är Sverige den enda neutrala staten i Europa som både är en aktiv västorienterad medlem av FN och något slags inofficiell associerad till NATO, med vilken organisation dess grundläggande försvars- och upp-rustningsprogram sedan åtskilliga år på ett diskret sätt koordinerats.

Inga försök har gjorts att bestrida Pearsons för den svenska militärpoli-tiken komprometterande påstående.

Den militära ledningen understryker att Sverige inte kan nöja sig med ett neutralitetsförsvar. Just med denna motivering springer de militära utgifterna i höjden oavbrutet. De är åtminstone tio gånger större än det med Sverige jämförliga neutrala Österrikes och tolv gånger större än det neutrala Finlands.

Neutralitetens bevarande är alltså *inte* målsättningen. Denna är i stället att »huvudvikten läggs vid försvar mot invasion». ÖB skriver härom:

Utöver ett lokalt försvar inom huvuddelen av landet skall stridskrafterna ha en sådan omfattning att de efter koncentrerat till de avgörande områdena kan möta, hejda och om möjligt slå två samtidiga, stort upplagda in-vasionsföretag — ett över havet och ett över landgränsen.

Den målsättningen lyckades inte ens världens starkaste makter klara under andra världskriget. Det minsta som kan sägas om den är att den är ambitiös.

Det svenska försvaret kan påstås sägas vara en kopia i miniatyr av ett stormaktsförsvar. De fasta kostnaderna är mycket höga. Det gör också att obetydliga reduktioner enligt ÖB-planen får mycket stora verkningar. En reducering av denna plan med 308 miljoner kronor, d. v. s. med en tolfedel, skulle inskränka anskaffningen av stridsvagnar 50 %, långskjutande artilleri 30 %, motorkanonbåtar 70 %, kustrobotförband 40 %, luftvärnsrobotar 60 % och lätta attackflygplan 100 %.

För stridskrafterna skulle det innebära, att fältbrigaderna minskar 20 %, lokalförsvarsförband 10—15 %, u-båtar 20 %, motortorpedbåtar 35 %, lätta batterier och rörliga spärrkompanier 10 %, jaktdivisioner 35 % och attackdivisioner — utom lätta — 30 %. Vid en minskning med ytterligare en tolfedel skulle alltså enligt denna matematik all nyanskaffning på samtliga anförda områden upphöra och endast mindre delar återstå av armé, flotta och flyg. Kryper anslagen ner under 3 miljarder kronor skulle under sådana förhållanden Sverige vara utan en försvarsmakt!

Detta anföres inte främst för att karakterisera militärledningens argumentationsmetoder. Man kan underkänna metoderna liksom deras tillförlitlighet i allmänhet utan att därför avstå från slutsatsen, att det måste

vara något avgörande fel i en militärorganisation där så relativt obetydliga reduktioner av kostnaderna kan få så ödeläggande konsekvenser för hela organisationen. Redan detta borde kännas som en förpliktande uppfordran till en verklig utredning av hela vårt försvarsproblem. En sådan borde enligt vår mening ställa som mål ett svenskt neutralitetsförsvar, rationellt, effektivt och till väsentligt lägre kostnader. Neutralitetsvakt och förmåga att under ockupationens hårda betingelser ta upp kampen för den nationella friheten — det bör vara målsättningen.

I detta sammanhang är det inte nödvändigt att ingå på militärledningens förberedelser till ett svenskt atomvapen. Ett sådant skulle i än högre grad kompromettera det svenska försvaret. Det skulle också dra på Sverige misstankar för avsikter, som kunde uttolkas som ett hot mot annat land. I stället för ett skydd av landet skulle det utvecklas till ett hot mot både Sverige och andra länder.

Sveriges strategiska läge är fördelaktigt. Faran för vårt land är i dag ringa: Sverige har som stat inga fiender, tvärtom erkännes från alla håll, att Sverige spelar en nyttig roll internationellt tack vare sin neutralitetslinje och sin medverkan i internationella fredssträvanden. Inget land ställer dessutom några anspråk på Sverige av den natur som skulle kunna uttolkas som potentiellt fientligt. Inte ens den svenska militärledningen tror på allvar att Sverige riskerar ett fientligt angrepp, ty i så fall skulle helt andra slutsatser dras för vårt lands försvar.

Den fredliga lösningen av Kubakrisen gav många lärdomar. Den viktigaste av dessa är segern för den fredliga samlevnadens doktrin. Ett nytt storkrig framstår i dag för staterna som en absurditet.

Bland deltagarna i den avrustningskonferens som genomföres i Genève befinner sig även Sverige. Denna konferens har av FN fått en mycket bestämd instruktion. Den skall drastiskt reducera de militära stridskrafterna och avlägsna hotet om ett kärnvapenkrig. Den har svårigheter att övervinna. Den största av dessa svårigheter är att Tyskland ännu 18 år efter det andra världskrigets slut inte har fått ett fredsfördrag som ömsesidigt fastställer gränserna, avlägsnar alla krigets rester och gör slut på ockupationen av tyskt område. Men det kan inte dröja lång tid innan ett sådant fredsfördrag är ett faktum, varigenom åtskilliga steg kan tas på nedrustningens väg.

I vart fall är det ingenting i det nuvarande läget som motiverar att Sverige skall hålla sig i täten när det gäller den militära kapprustningen. Det är denna som är det kalla krigets och den internationella misstrons grundläggande förutsättning. Under dessa förhållanden borde vårt land ge bidrag till avspänningen och genom ett eget föredöme visa världen att det tror på freden och på nedrustningens möjlighet och nödvändighet.

Vi avser därmed, att Sverige inte skall öka militärutgifterna under den tid Genèvekonferensen för avrustning fortgår samt att alla förberedelser till svenska atomvapen skall avbrytas. Det innebär att försvarskostnaderna

i enlighet med den nya ramen inte bindes för ett antal år framåt. Riksdagens löfte om kompensation för inträffade löne- och prisstegringar bör hållas genom att vid oförändrad kostnadsram anslag på materiel och övningskontot nedbringas. Denna tidsfrist skulle samtidigt utnyttjas för en verklig utredning av det svenska försvarets alla problem med målet att i enlighet med internationell folkrätt skapa ett svenskt neutralitetsförsvär.

Med hänvisning härtill föreslås,

att riksdagen beträffande ramen för det svenska försvaret beslutar att de samlade försvarsutgifterna under den tid avrustningsförhandlingarna i Genève pågår inte får överstiga kostnaderna för budgetåret 1962/63, att inga särskilda anslag för s. k. teknisk utveckling skall utgå och att kompensation för löne- och prisstegringar inklusive förbättrad ersättning åt de värnpliktiga skall tas av materiel- och övningsanslag,

att sådan forskning som möjliggör framställningen av svenska atombomber inställes, samt

i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en allsidig försvarsutredning med målsättning att åstadkomma ett rationellt neutralitetsförsvär.

Stockholm i januari 1963

H. Hagberg

Henning Nilsson

C.-H. Hermansson

Gunvor Ryding

Helmer Holmberg